

Viszhányó Aranka

A zöld ötven árnyalata *avagy* Hogyan lesz tehéntulajdonos a környezetbarát pedagógus?

Kik lehetnek az áldozatok? Milyen maradványokat találtunk? Mi tudható meg a halál okáról? Bizonyítható-e minden kétséget kizáróan a gondatlanság? Ne tessék elmenekülni, nem egy bűntény helyszínelésénél asszisztálunk! Egy tudományos nyomozás aktájába kukkantottunk bele egy továbbképzésen, Nagyváradon.

A két „detektív” pedig, akik többek között segítettek megfejteni ezt a rejtvényt is: dr. Szállassy Noémi, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem tanára és Dáné Endre, a csíkszeredai Octavian Goga Főgimnázium tanára, mindketten a Kaland'or Egyesület megszállott természetvédői. Segítőik a nyomozásban Bihar és Arad megyei pedagógusok voltak, tanárok (nem csak biológusok), tanítók, óvónők, könyvtárosok.



Szállassy Noémi

Október 23. és 25. között került megrendezésre a már címében is izgalmas képzés: *A zöld ötven árnyalata*, amellyel a szervezők (a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségének Partiumi Oktatási és Módszertani Központja) és a fennebb említett képzők új tevékenységötleteket ígértek a fenntarthatóságra nevelés témakörében, sőt a pedagógusok szemléletformálását, a környezeti problémákkal kapcsolatos attitűdbeli változását is célul tűzték ki.

És hogy mi mindent terveztek céljaik megvalósítása érdekében?

A képzés kezdetén minden résztvevő felírta egy-egy színes le-

vélre, hogy mi az, amit vár a csoporttól, csoporttagoktól és a trénerektől, mit ad bele (képesség, tulajdonság) a csoport működésébe, illetve milyen célt tűz maga elé, miben szeretne fejlődni a tréning végére.

Az érzékenyítést a már előbb említett „állati helyszínelés”-sel kezdték, állati „alkatrészeket” (csontok, rovarok, kitömött denevér stb.), növényeket (kávészemek, kakaó, kamilla), tárgyakat, fotókat hagytak a helyszínen, mely nyomokból a résztvevőknek kellett rekonstruálni a történetet, logikai sorrendbe tenni az eseményeket. A csapatok ábrázolták az ok-okozati összefüggéseket, és levonták a következtetéseket: földünket elsősorban emberi tevékenységek vagy azok következményei veszélyeztetik.



A képzés második napján vidám activity játékkal mozgósították a résztvevőket a képzők. A csapattagoknak a természettel összefüggő fogalmakat kellett elmutogatniuk egymásnak.

A továbbiakban a tréner az ökoszisztéma szolgáltatásokat, a természet ajándékait vették számba, és tudatosították a képzés résztvevőivel, melyek azok a kézzel fogható és kézzel nem fogható hasznok, amelyeket a természetes ökoszisztémák biztosítanak a társadalom részére. Az emberi élet és minden emberi tevékenység a természetes ökoszisztémák működésén alapul: az élelmiszerek, a víz, a fa, a levegő tisztulása, a talaj képződése vagy a beporzás.

Újabb játék következett a tréning programjában, *A közlegelők tragédiája*. A pedagógusokat csoportokra (családokra) osztották a képzők, majd ismertették a játékszabályokat: Minden családnak van 2 tehene, amiket minden nap legelni küldhetnek. Mivel a legelőn a fű mennyisége véges, így a családoknak minden este meg kell tanácskoznuk, hogy a következő napon hány tehenet hajtanak ki a közös legelőre legelni, hiszen

eszerint dől el, hogy azon az estén a teheneik mennyi tejet adnak számukra. Vidám hangulatban indult a játék, majd egyre komolyabbak lettek a tanácskozások a „családtagok” között, és komolyabbak a „családfők” megbeszélése. Ebben a játékban nem következett be a legelők tragédiája, a csoportok megértették, hogy nem használhatják ki felelőtlenül, önző módon a természet ajándékait. A játék utáni megbeszélésben nemcsak gazdasági, de erkölcsi kérdésekről is szó esett.



A beporzóknak a képzésben külön fejezet jutott, mivel a laikusok (és sajnos a döntéshozók is) csak a házi méhekre fókuszálnak, miközben a vad beporzók a felelősek a beporzási szolgáltatás 85%-áért. Megismertünk rengeteg vadméhet (pelyhesméh, bányásméh, piroshasú méh, karcsúméh, fali méh, poszméhek), rajtuk kívül más rovarokat, madarakat, kétlábúkat, sőt emlősöket, amik a beporzásban szerepet játszanak.

Praktikus tanácsokat kaptunk, milyen növényeket ültessünk a kiskertbe vagy a balkonládába a beporzó rovarok támogatására. De koszt mellé kvártély is dukál, hívta fel figyelmünket Noémi és Endre, és megtanítottak, hogyan kell rovarhotelt, darázsgarázst építeni. A délután hátralevő részében minden pedagógus egy kisméretű rovarlakást készített el természetes anyagokat (deszkalapok, faágak, nádszálak) felhasználva. Ötleteket is kaptunk arra, hogyan tudnánk az óvodás, iskolás gyermekeket játékosan megtanítani a beporzók védelmére, tudatosítani bennük, hogy az élőhelyük lecsökkenése, a klímaváltozás, a gondatlan gazdálkodás a beporzó fajok állománycsökkenéséhez, majd kihalásához vezethet.

A képzés következő fejezete a fogyasztói társadalom előnyeiről és hátrányairól szóló megbeszéléssel kezdődött. Számba vettük, mi mindenre van szükségünk, hogy azt

mondhassuk egészséges és jó minőségű életünk van. Kiscsoportokban a felsorolásból kiválasztottuk, mi a három legfontosabb dolog a jó életminőséghez. Majd összehasonlítottuk a mi boldogságfaktorainkat más országok vagy akár földrészek lakóinak értékeivel. Ehhez a munkához a trénereink Peter Menzel amerikai fotóriporter képeiből válogattak számunkra. Próbáltuk kitalálni, hol készülhettek a képek, próbáltuk elképzelni, hogy a képeken levő családok boldogok-e meglévő anyagi javaikkal.



A képzőink által levont következtetések, amikre fokozatosan minket is rávezettek, nem adnak okot örömmre. A jólétünk érdekében túlhasználjuk a természeti erőforrásokat. Erdély természetvédelmi gondjaira is felhívták figyelmünket: a folyószabályozások, a kavics- és homokkitermelés a vizes élőhelyek eltűnéséhez; a mezőgazdaság intenzifikálódása a talajélet pusztulásához, az élőhelyek felaprózódásához és megszűnéséhez, a gyepek, kaszálók eltűnése a biodiverzitás csökkenéséhez vezetnek. Ezeken kívül az erdőirtás, helytelen erdőgazdálkodás, a vízszennyezés, a szemetelés, a nem megfelelő hulladéklerakatok, a nem megfelelő vadgazdálkodás problémája is terítékre került.

Persze megoldásokat is próbáltunk keresni, együtt gondolkodtunk, mit tudnánk tenni, hogy tudatosan kíméljük környezetünket. A következő felsorolás minden egyes tételét átbeszéltük: takarékoskodj az energiával, helyi termékeket vásárolj, termelj, készítsd el magad, vásárolj használtat, cserélj, kölcsönözz, használj közösen... Elmondtuk, hogyan próbálkozunk házuk táján, megosztottuk a jó praktikákat.



Bemutatták nekünk, mit is rejt a varázslatos 5R, ami a hulladékmentes élethez (zero waste) vezethet. Vásárlás előtt nem árt átgondolni (Rethink), valóban szükséges-e, amit meg akarunk venni, nem lenne-e kevesebb is elég (Reduce), talán javítható (Repair) a kicserélendő termék, lebontható-e (Recycle) a termék és a csomagolása, felhasználható-e (Reuse) másra is a termék?

És itt borult ki a női retikül. Noémi megkért bennünket, hogy vegyük elő táskáinkból a kozmetikumokat, tisztálkodószereket. Elolvastuk, mi mindent tartalmaznak, és mivel nem voltunk elégedettek a tapasztaltakkal, beindítottuk a környezetbarát laboratóriumunkat.

Először is a szódaikarbóna csodaereje volt a téma, majd következett az ecet, a mindenes.

Könnyen elkészíthető recepteket kaptunk környezetbarát mosószer, mosogatószer, öblítő, ablaktisztító folyadék, légfrissítő spray készítésére. És következett a képzés fénypontja, a natúrkozmetikumok készítése. Előkerült a villanyrezsó, az olívaolaj, a méhviasz, a



Rovarhotel

levendulavirág, a szódabikarbóna, a különböző illóolajok, és varázslatos módon rövid idő alatt mindenki elkészítette magának a levendulás fürdőszót, az illatos balzsamot és a légfrissítő tablettát.

Levendula, citromfű, rózsaszín illata lengte be a képzés értékelését. Noémi és Endre elégedettek voltak velünk, pedagógusokkal. Mi visszagondoltunk a képzés elején a fák leveleire írt elvárásokra, amit a képzés és magunk felé támasztottunk, és pozitív eredménytel zártuk ezt a gyorsan elszaladt három napot. Mindenki hazavihetett a tarsolyában néhány játékot, amit az osztályával, csoportjával is eljátszhat. Mindenki jól érezte magát, új barátságok is kötődtek. Mindenki retiküljében új, illatos kenceficék lapultak, amik még ráadásul környezetbarátok is. És nem utolsósorban a környezettudatosságunkban megerősödve térhettünk vissza a jövő generáció elé a katedrához.

Köszönjük, Noémi! Köszönjük, Emőke! Köszönjük, Endre!